

Asociația de Standardizare din România
Organismul Național de Standardizare

Ghid privind utilizarea standardelor în procedurile de achiziții din sectorul public

Domeniu de aplicare

Acest ghid este destinat a fi utilizat în cadrul organizării și desfășurării achizițiilor din sectorul public, atunci când în documentația de atribuire se fac trimiteri la standarde sau la alte documente de standardizare.

Ghidul prezintă principii și îndrumări referitoare la modul de redactare a referințelor la standarde, pentru următoarele documente de standardizare:

- standarde române care adoptă standarde europene;
- standarde române care adoptă standarde internaționale;
- standarde române originale;
- standarde naționale originale ale altor țări;
- alte documente de standardizare.

Scopul acestui ghid este de a explica importanța utilizării standardelor pentru asigurarea respectării principiilor transparenței și a competiției reale în procedurile de achiziții publice, în vederea utilizării fondurilor publice în mod eficient. Aplicarea acestui ghid conduce la evitarea confuziilor, reclamațiilor și contestațiilor care ar putea să apară datorită neînțelegerii corecte a trimiterilor la standarde sau a prevederilor tehnice pe care acestea le conțin. Prin utilizarea ghidului se respectă cele mai bune practici existente în spațiul european și internațional.

Ghidul poate fi utilizat și în cadrul desfășurării proiectelor finanțate din fonduri publice europene sau în cadrul achizițiilor din sectorul privat.

Termeni și definiții

standard

document, stabilit prin consens și aprobat de un organism recunoscut, care furnizează, pentru utilizări comune și repetate, reguli, linii directe sau caracteristici pentru activități sau rezultatele lor, în scopul obținerii unui grad optim de ordine într-un context dat

standard național

standard care este adoptat de un organism național de standardizare și care este pus la dispoziția publicului. Standardul național român se identifică prin existența inițialelor SR la începutul indicativului standardului, inițiale care semnifică standard român.¹

standard european

standard care este adoptat de o organizație europeană cu activitate de standardizare și care este pus la dispoziția publicului

standard internațional

standard care este adoptat de o organizație internațională cu activitate de standardizare și care este pus la dispoziția publicului

indicativ standard

sigla și numărul de referință (de exemplu SR 13526:2013, SR EN 30-2-1:2015, SR EN ISO 9001:2015)

referință nedată

trimitere la un standard sau un alt document de standardizare formată numai din indicativul standardului sau al documentului de standardizare, fără precizarea anului publicării (de exemplu SR EN ISO 9001)

NOTĂ - Dacă o referință nedată se referă la toate părțile unui standard, numărul publicației este urmat de indicația «toate părțile», de exemplu SR EN 71 (toate părțile). Dacă o referință nedată se referă doar la o parte a unui standard, aceasta este precizată în indicativ, de exemplu SR EN 71-2.

referință dată

trimitere la un standard sau un alt document de standardizare formată din indicativul standardului sau al documentului de standardizare urmată de anul publicării documentului, separate prin semnul „:” (două puncte) (de exemplu SR EN ISO 9001:2015)

NOTĂ – Pentru referințe date se aplică numai ediția citată. Pentru referințe nedate se aplică ultima ediție a documentului de referință (inclusiv amendamentele).

alte documente de standardizare²

documente cu caracter tehnic, altele decât standardele, elaborate în cadrul organismelor de standardizare, cum ar fi: specificație tehnică (TS), specificație disponibilă publicului (PAS), raport tehnic (TR), ghid, acord internațional de grup de lucru (IWA)

¹ Colecția națională de standarde originale române cuprinde standarde mai vechi, care au inițialele STAS.

² Legislația națională utilizează sintagma “referințe de natura tehnică” pentru identificarea acestor documente.

1 Considerații generale

Standardele sunt instrumente tehnice recunoscute pentru creșterea competitivității economice și pentru sprijinirea implementării reglementărilor. Fiind conforme cu stadiul actual al tehnicii și aprobate prin consens, ele reflectă acceptul tuturor factorilor sociali asupra nivelului optim de ordine, calitate și siguranță privind produse, metode sau activități.

Standardele europene au un rol determinant în armonizarea condițiilor tehnice pe piețele naționale ale statelor membre ale UE, în vederea consolidării Pieței Unice. Beneficiul incontestabil al standardelor europene constă în adoptarea lor ca standarde naționale în 31 de state europene, concomitent cu anularea standardelor naționale conflictuale. Acest lucru permite înlăturarea barierelor tehnice și facilitarea liberei circulații a produselor și a serviciilor pe întreg spațiul european.

Standardele europene sunt elaborate în cadrul celor trei organisme de standardizare CEN (Comitetul European de Standardizare), CENELEC (Comitetul European de Standardizare pentru Electrotehnică) și ETSI (Institutul European de Standardizare pentru Telecomunicații). De regulă, standardele europene sunt redactate în cele trei limbi de lucru oficiale: engleză, franceză și germană, iar membrii CEN și CENELEC³ au obligația de a le adopta ca standarde naționale pentru a le face disponibile la nivel național.

Adoptarea unui standard european ca standard român se poate face prin una din metodele următoare:

- publicarea versiunii române;
- publicarea prin reproducere a unei versiuni oficiale (engleză, franceză sau germană).

De cele mai multe ori, pentru standardele europene adoptate ca standarde române prin reproducerea unei versiuni oficiale, este publicată ulterior și versiunea română⁴.

Într-o limbă există o singură versiune oficială a standardelor, cea a organismului național de standardizare.

Standardele române prin care se adoptă standarde europene sunt identice cu acestea în ceea ce privește conținutul tehnic și prezentarea. Versiunea română a unui standard european are același statut cu versiunea oficială, pe baza notificării ei la CEN, respectiv la CENELEC, de către ASRO.

Standardele internaționale sunt documente tehnice cu o recunoaștere internațională, elaborate și publicate sub egida ISO (Organizația Internațională de Standardizare) și/sau CEI (Comisia Internațională pentru Electrotehnică). O parte semnificativă a standardelor internaționale sunt adoptate ca standarde europene (și ulterior ca standarde naționale ale țărilor membre ale UE) sau sunt elaborate împreună cu organismele europene de standardizare CEN și CENELEC.

2 Utilizarea referințelor la standarde în documentația de atribuire

Instituțiile publice au un impact important asupra pieței în calitatea lor de achizitori de produse și servicii.

Prin standarde și alte documente tehnice pe care le pun la dispoziție, organismele de standardizare contribuie la simplificarea procedurilor de achiziții publice. Standardele permit identificarea ușoară a

³ ASRO este membru al CEN/CENELEC, reprezentând România, începând cu 01.01.2006.

⁴ Potrivit art. 20 din Legea nr. 163/2015 privind standardizarea națională și art. 3(2) din OG nr. 20/2010, autoritățile competente asigură finanțarea elaborării versiunii române a standardelor și a altor documente de standardizare, în limita fondurilor disponibile.

specificațiilor tehnice necesare achiziției publice și organizarea unui proces de achiziție deschis și transparent.

Utilizarea standardelor europene în achizițiile publice din spațiul Uniunii Europene elimină obstacolele tehnice nejustificate și creează premisele pentru asigurarea accesului tuturor operatorilor economici interesați din statele membre. Prin includerea trimiterilor la standarde europene, instituțiile publice promovează utilizarea acestor standarde la nivel național, contribuind implicit la armonizarea condițiilor tehnice privind securitatea, performanța și interoperabilitatea pe întreg spațiul european.

Importanța utilizării standardelor în procedurile de achiziții din sectorul public constă mai ales în reducerea costurilor și a riscurilor, prin aplicarea unor specificații tehnice recunoscute care, în afara prescripțiilor tehnice pe care le conțin, tratează aspecte importante privind protecția mediului, eficiența energetică, inovarea și accesibilitatea.

Specificațiile tehnice și modul de formulare a lor trebuie să permită oricărui ofertant accesul egal la procedura de atribuire și nu trebuie să aibă ca efect introducerea unor obstacole nejustificate de natură să restrângă concurența între operatorii economici.

În acest scop, legislația europeană și cea națională instituie o *ordine de prioritate*⁵ în care sunt formulate specificațiile tehnice în Caietul de sarcini, atunci când se utilizează standardele, și anume: *standarde naționale care adoptă standarde europene, omologări tehnice europene, standarde internaționale sau alte referințe de natura tehnică elaborate de organisme de standardizare europene*. Numai în cazul în care acestea nu există, atunci specificațiile tehnice se definesc prin referire la alte standarde, omologări sau reglementări tehnice *naționale* privind utilizarea produselor sau proiectarea, calculul și execuția lucrărilor. Prin urmare, standardele și reglementările tehnice naționale (originale) se vor utiliza în subsidiar, numai pentru situațiile în care nu există standarde europene sau internaționale.

Pentru încurajarea utilizării standardelor de către operatorii economici în procedurile de achiziții publice, legea prezumă conformitatea produselor, serviciilor sau lucrărilor cu cerințele funcționale solicitate, dacă se demonstrează că acestea respectă standardele aplicabile⁶.

3 Modalități de prezentare a referințelor la standarde

Documentația de atribuire din cadrul achizițiilor din sectorul public este utilizată în procedura de selecție competitivă și negociere, iar Caietul de sarcini se constituie parte a Contractului de achiziție publică. Reprezentând caracteristici tehnice ale produselor, serviciilor sau lucrărilor care vor fi achiziționate, specificațiile tehnice conținute în documentația de atribuire (inclusiv în Caietul de sarcini) trebuie să fie clare și precise. Este necesar ca operatorul economic contractant să identifice în mod exact care sunt cerințele tehnice după care trebuie furnizate produsele, prestate serviciile sau executate lucrările.

Aplicarea standardelor și documentelor de standardizare prevăzute în Caietul de sarcini, în cadrul executării unui Contract de achiziție publică, este obligatorie.

Indicarea referințelor la standarde

Atunci când sunt identificate standardele care conțin caracteristicile tehnice și cerințele funcționale necesare pentru achiziționarea produsului, serviciului sau lucrării, autoritatea publică:

- va preciza indicativul standardelor naționale care adoptă standarde europene, internaționale sau naționale ale altor țări ori alte documente de standardizare;

⁵ Art. 156, lit. b) din Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice.

⁶ Art. 156, lit. c) din Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice.

Referința la standarde în documentația de atribuire trebuie să precizeze indicativul standardului român (de exemplu SR EN 1176-2:2008) și nu direct indicativul standardului european, internațional sau străin (de exemplu EN 1176-2:2008). Trimiterile la indicativele standardelor europene, internaționale sau naționale ale altor țări este incorectă pentru următoarele motive:

- 1. standardele europene sau alte documente de standardizare europene nu sunt disponibile la nivel național decât sub forma standardelor naționale care le adoptă;*
- 2. standardele internaționale, alte documente de standardizare internaționale, sau standardele naționale ale altor țări nu au caracterul unor documente tehnice recunoscute și aplicabile în România decât dacă sunt adoptate ca standarde române.*

- va indica partea standardului, dacă este un standard pe părți, precum și ediția;
- va formula trimiterea la standarde sub forma referințelor date (de exemplu SR EN 1176-2:2008).

Nu se recomandă utilizarea în cadrul documentației de atribuire (inclusiv Caietul de sarcini) a unor referințe nedatate la standarde, acestea fiind de natură a crea confuzie. Conținutul clauzelor tehnice într-un contract trebuie să fie foarte precis, iar apariția unei ediții noi a standardului menționat poate însemna că au fost aduse modificări tehnice semnificative față de ediția anterioară.

Este recomandat ca în procedurile de achiziții publice din România să se utilizeze doar standarde pentru care organismul național de standardizare a publicat versiunea română. Acest lucru este necesar pentru înțelegerea corectă a terminologiei tehnice de către toate părțile implicate, evaluarea corespunzătoare a îndeplinirii obligațiilor specifice și crearea premiselor unei competiții „pe picior de egalitate” pentru toți participanții (accesul la specificațiile tehnice în limba națională).

Incorporarea conținutului unui standard

În cazul în care caracteristicile tehnice sau cerințele funcționale necesare sunt prezente doar într-un singur articol al standardului, referința va indica acest lucru explicit. Se va evita pe cât posibil incorporarea de părți sau porțiuni din standarde în documentația de atribuire (inclusiv Caietul de sarcini). Standardele sunt protejate prin drepturi de autor și orice reproducere a acestora, integrală sau parțială, se face cu acordul prealabil scris al organismului național de standardizare, potrivit legii⁷. Standardele europene, internaționale sau naționale ale altor țări sunt și ele obiect al drepturilor de autor, orice reproducere a acestora fiind condiționată de acordul expres prealabil al titularului de drept.

Referințe la proiecte de standarde

Nu se vor face trimiteri, în documentația de atribuire (inclusiv Caietul de sarcini), la proiecte de standarde (de exemplu: prEN, FprEN, ISO/DIS, ISO/FDIS). Acestea sunt documente tehnice nefinalizate.

Standardele sunt documente care parcurg un traseu bine precizat prin procedurile și metodologia de standardizare, de la faza de propunere de temă nouă până la cea de document final, aprobat pentru publicare. De regulă, acest traseu durează până la 3 ani și cuprinde mai multe etape.

Etapele de comentarii și vot la proiectele de standarde au în vedere tocmai realizarea unui document care să reflecte expertiza specialiștilor în domeniu și, pe baza comentariilor și hotărârilor stabilite în comitetele tehnice de standardizare, proiectul inițial poate suferi numeroase modificări semnificative.

⁷ Art. 8 (1) și (2) din Legea nr. 163/2015 privind standardizarea națională.

Referințe la standarde anulate

Este nerecomandat să se utilizeze în documentația aferentă procedurilor de achiziții din sectorul public referințe la standarde anulate.

Standardele sunt anulate atunci când prevederile pe care le conțin nu mai corespund stadiului actual al tehnicii. De cele mai multe ori, standardele anulate sunt înlocuite cu ediții revizuite sau cu alte standarde care reflectă nivelul actual de dezvoltare a domeniului.

Prin excepție, standardele anulate pot fi utilizate în cazul în care achiziția publică se referă la produse și/sau servicii executate conform unor cerințe din standarde mai vechi, pentru care utilizarea noilor standarde ar altera însuși scopul propus prin achiziția publică.

Referințe la standarde naționale ale altor țări

Așa cum standardele europene și internaționale sunt adoptate ca standarde naționale pentru a putea fi aplicate la nivel național, în mod similar, standardele naționale ale altor țări trebuie adoptate ca standarde române pentru a fi aplicate în România.

Procesul de adoptare la nivel național a unui document tehnic presupune adaptarea lui condițiilor naționale specifice (de exemplu: condiții de climă, sisteme naționale de măsurare etc.) și recunoașterea lui ca document de standardizare de către organismul național de standardizare.

În acest sens, ori de câte ori există interes pentru adoptarea unui standard sau unui alt document de standardizare străin ca standard român, acest lucru se solicită expres organismului național de standardizare de către factorul interesat. Ca urmare a demersurilor pe lângă organismul de standardizare străin emitent și a procedurilor specifice de standardizare, ASRO va adopta documentul tehnic străin ca standard român și îl va publica pentru disponibilitate la nivel național.

Este nerecomandată utilizarea, în cadrul documentației de atribuire, a referințelor la standarde sau documente de standardizare străine care nu au fost adoptate ca standarde române. Asemenea documente tehnice nu au statutul unor documente aplicabile în România, iar utilizarea lor în procedurile de achiziții din sectorul public este de natură să creeze dificultăți în obținerea standardului sau documentului de standardizare străin, precum și în înțelegerea terminologiei specifice standardizate în limba organismului de standardizare emitent.

Pentru înlăturarea riscurilor de discriminare în achizițiile din sectorul public (prin trimiterea la documente tehnice străine necunoscute pieței românești), dar și pentru preîntâmpinarea unor acțiuni de încălcare a drepturilor de autor (prin obținerea ilegală a standardelor străine sau traducerea neautorizată a acestora în limba română), referințele la standarde sau documente de standardizare străine în documentația de atribuire din cadrul achizițiilor publice din România trebuie evitate.

Referințe la alte documente de standardizare

Potrivit ordinii de prioritate instituită de legislația română în domeniul achizițiilor publice, armonizată cu cea europeană, numai în cazul în care nu există standarde europene sau internaționale pentru un domeniu, se pot face trimiteri la alte documente de standardizare.

Având în vedere faptul că aceste documente tehnice nu întrunesc nivelul de recunoaștere al unui standard și nu au rolul de armonizare tehnică, înscrierea referințelor la aceste documente în documentația de atribuire (inclusiv Caietul de sarcini) are caracter subsidiar.

4 Protecția standardelor prin drepturi de autor

Standardele și alte documente de standardizare sunt obiect al drepturilor de autor, aparținând organismelor de standardizare emitente. În calitate de membru al organismelor de standardizare europene și internaționale, ASRO are obligația să vegheze la respectarea drepturilor de autor asupra standardelor europene și internaționale în România.

Fără acordul prealabil expres al ASRO, standardele naționale, europene sau internaționale nu pot fi reproduse, traduse într-o altă limbă sau multiplicare pentru difuzare. Orice solicitare de traducere a standardelor în limba română sau în altă limbă trebuie adresată organismului național de standardizare, ASRO, în calitate de titular al drepturilor de autor asupra standardelor naționale.

Pentru cunoașterea și identificarea corectă a standardelor naționale, europene și internaționale, precum și a documentelor de standardizare aferente unui domeniu specific, instituțiile publice trebuie să dețină colecțiile de standarde naționale corespunzătoare domeniilor în care urmează să contracteze achiziția. Deținerea standardelor aplicabile produselor, serviciilor sau lucrărilor contractate este necesară pentru elaborarea documentației tehnice specifice achiziției din sectorul public, analiza ofertelor și evaluarea executării contractului încheiat.

În aceeași măsură, în scopul furnizării produselor, prestării serviciilor sau executării lucrărilor, potrivit standardelor identificate în Caietul de sarcini, dar și pentru asigurarea condițiilor unei competiții reale, ofertanții și, ulterior, operatorul economic contractant (inclusiv subcontractantul) va deține standardele prevăzute, procurate în mod legal de la ASRO.

Bibliografie

Legea nr. 163/2015 *privind standardizarea națională*, publicată în MOF, Partea I nr. 470 din 30/06/2015

Ordonanța Guvernului OG nr. 20/2010 *privind stabilirea unor măsuri pentru aplicarea unitară a legislației Uniunii Europene care armonizează condițiile de comercializare a produselor*, publicată în MOF nr. 606 din 26/08/2010

Legea nr. 98/2016 *privind achizițiile publice*, cu modificările și completările ulterioare, publicată în MOF, Partea I nr. 390 din 23/05/2016

Legea nr. 245/2004 *privind securitatea generală a produselor*, republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 360 din 09/05/2008